

Muiderberg, 28 juni 1965

Burgemeester en Wethouders
van Alphen en Riel

onderwerp: gemeentevlag

uw brief nr. 2043 van 25 juni 1965

Het is ons een eer, u bij dezen het volgende advies te mogen geven voor de instelling bij Raadsbesluit van een gemeentevlag voor Alphen en Riel:

Een vlag, welke wordt omschreven

Groen, met 3 witte tot op $\frac{2}{7}$ van de totale vlaglengte aan de broekzijde verkorte evenhoge banen, elk $\frac{1}{7}$ van de totale vlaghoogte, en aan de broek een blauwe broekingsbalk ter lengte van $\frac{2}{5}$ van de vlaglengte, gebroken door de witte banen, met in de broektop een gele driehoek,

voldoet in elk opzicht aan de te stellen eisen van de regels der banistiek.

De motivering van dit ontwerp luidt als volgt:

Een vlag ontloent kleuren en emblemen aan het gemeentewapen. Alphen en Riel vormden eertijds met Baarstede en Chaam de heerlijkheid Alphen. De wapens van de huidige gemeenten zijn van later datum, doch vertonen eenzelfde stramen, namelijk drie sprekende symbolen - geplaatst 2 en 1 - op een schild. Voor Alphen zijn dit 'heuvels' of 'alpen'.

De oude kleuren van Alphen, namelijk wit en groen, werden bij de wapenbevestiging na de instelling van het Koninkrijk verwaarloosd (vergeten?) en vervangen door 's Konings Kleuren (de kleuren van het huidige rijkswapen).

In de gemeentevlag volgens dit geadviseerd ontwerp zijn de oude wapenkleuren in ere hersteld en nemen het grootste vlak van de vlag in, op geheel Nederlandse wijze ingedeeld volgens een horizontaal banenpatroon.

Wegens de traditie van het huidige wapen en uit reverentie tegenover de indertijd verleende koninklijke kleuren, wordt de voornaamste plaats van de vlag, langs de broeking, ingenomen door een blauwe balk. Daarop is als pars pro toto en ter verrijding van overlading van het geheel één alp (in vereenvoudigde vorm als driehoek) als symbool van de alpen van het gemeentewapen op de principale plaats - in de broektop - gezet.

Aldus is een vlag ontstaan, rijk aan symboliek, beeld van de historie van de gemeente, en kleuren- en vormrijk sprekend tot de verbeelding van de vlagvoerende gemeentenaren.

Wij kunnen u aanbevelen, een vlag volgens dit ontwerp aan de Raad ter instelling voor te dragen, u baserend op artikel 168 van de Gemeentewet.

./.

Mochten wij u verder nog op enigerlei wijze van dienst zijn - bijvoorbeeld met het verstrekken van een concept voor het te formuleren raadsbesluit - dan zullen wij dit graag van u vernemen en u van dienst zijn.

Met interesse wachten wij uw reactie en de verdere ontwikkeling van een en ander af. Immiddels verzoeken wij u de betuiging van ons bijzonder respect te willen aanvaarden.

STICHTING VOOR BANISTIEK EN HERALDIK
De Voorzitter,

Kl. Sierkema

Gelieve bij correspondentie steeds retourport bij te sluiten.

Steenbergen, 9 sep 1965

Geachte Heer Sierksma,

Gegevens over Riel;

Dit dorp behoorde - men zou het niet verwachten - tot 1810 tot de schepenbank van Hilvarenbeek, Diessen, Riel en Westelbeers, al lag het geheel omsloten door de Baronie van Breda en de gemeente Tilburg.

De symboliek voor Riel moet derhalve aansluiten bij die van Hilvarenbeek. Zie het artikel van Bannenberg in *Varia Historica Brabantica I* Suggestie: neem als symbool voor Riel het vijfblad uit het wapen van van Leefdael, in de 14e eeuw heren van Hilvarenbeek etc. De parochiepatroon is St. Antonius: diens symbool zou u ook kunnen gebruiken. Voor verdere gegevens moet ik u verwijzen naar de gemeente/archivaris aldaar.

Hierbij een aanvulling van mijn gehouden voordracht op het congres en één rectificatie: een volgend congres zou zich wellicht kunnen houden aan de afspraak, die u tevoren met mij gemaakt heeft: een kwartier inleiding en 10 minuten discussie. Ik had mijn referaat duchtig besnoeid om aan uw wensen te voldoen. Resultaat: velen hielden uitvoerige verhandelingen, die veel langer en meer uitgewerkt waren. Ik had ook beter en uitvoeriger gekund. Nu is het daarvoor te laat: ik hoop althans dat u de aanvulling in de te publiceren tekst zult opnemen.

Wellicht verneem ik nog iets over de mogelijkheid tot aanschaffing van dat *Geografisch Tijdschrift*. U brievenkaartje was echt te kort van stof om daaruit wijs te worden.

Met vriendelijke groeten,

Muiderberg, 12 september 1965

Geachte Heer Van Ham,

Dank voor brief van de 9de met aanwijzingen voor de aanvulling van de vlag van Alphen en Riel met een embleem voor Riel. Ik zal hun de keus laten tussen de Anthonius-kruik (kruis) of het vijfblad van Leefdael.

De aanvulling voor het verhaal over de Brabantsche vlaggen in goede orde ontvangen. Natuurlijk zal dit worden toegevoegd !

Overigens: mede dank zij uw beknoptheid (die nog niet eens zó beknopt was -- u hebt 14 minuten gesproken, volgens mijn notities ! --) konden we het congresprogramma nauwkeurig volgens het tijdschema afwerken. Zodoende is alles tot ieders volle tevredenheid geslaagd

Merkwaardigerwijs meen ik danook in uw brief -- in tegenstelling met de dankbare brieven die wij nu van alle deelnemers inmiddels weer ontvangen -- een klein beetje wreveld te lezen in plaats van een woordje van dank. Leest u nog eens wat we onderaan het programma schreven: 'complaints' kunnen helaas niet worden geaccepteerd !

Mag ik aannemen, dat u het zo niet bedoelde ? Toch moest het ons wel even van de lever, nu wij nog steeds midden in de afwikkeling van alles zitten. U kunt zich niet voorstellen, geloof ik, wat de organisatie van een en ander met zich brengt. Pas gisteren bijv. ging onze Amerikaanse vriend weg, eergister de laatste van de beide Fransen ...

Beste groeten, ook van mijn vrouw,

STREEKARCHIVARIAAT IN DE KRING OOSTERHOUT

Aangesloten zijn de gemeenten Alphen en Riel,
Baarle-Nassau, Chaam, Geertruidenberg, Gilze-Rijen
Oosterhout, Raamsdonk, Terheyden, Teteringen, Waspik

Aan de Heer W. van Ham

Gemeentearchief
St. Annastraat 6

B E R G E N O P Z O O M

Oosterhout, 13 juni 1966

Zeer geachte Heer Van Ham,

In dank ontving ik Uw schrijven d.d. 10 mei j.l., waarbij U mij een nieuw ontwerp voor een gemeentevlag t.b.v. de gemeente Alphen en Riel deed toekomen.

De beantwoording van Uw brief heeft zolang op zich laten wachten, omdat ik eerst inlichtingen moest inwinnen te Baarle Nassau en te Chaam. Het was mij namelijk niet bekend dat daar in het vorig jaar gemeentevlaggen waren vastgesteld. De interim-periode in het Streekarchivariaat zal er wel de schuld van zijn dat mijn advies daarover niet gevraagd is.

Te Alphen is dat wel gedaan, voor deze gemeente heb ik dan ook mijn bezwaren tegen het ontwerp te berde kunnen brengen.

De ontwerper van de drie vlaggen is - zoals ook U doet- uitgegaan van het bestaan van één streek met als hoofdplaats Alphen, hetgeen geheel uit de lucht is gegrepen. Er kan slechts gesproken worden van een historische samenhang (dezelfde schout en dezelfde secretaris) van de drie z.g. A.B.C.-gemeenten. Alphen en Chaam waren oudtijds wat nauwer verbonden door een gezamenlijk schepencollege, doch ieder dorp vormde toch een eigen archief.

Een beroep op de overeenkomst in heraldische tradities is terug te voeren tot 1744 toen Th. E. van Goor ter illustratie van zijn boek "Beschrijving van Stadt en Lande van Breda" voor de drie gemeenten wapens ontwierp c.q. liet ontwerpen. Het werden z.g. sprekende wapens t.w. alpen voor Alphen, balen voor Baarle en kammen voor Chaam. De drie dorpen gaan pas na 1756 van deze wapens op hun dorpszegels gebruik maken.

De oorspronkelijke kleuren van de drie wapens zijn niet bekend, dat deze desalniettemin opduiken is te wijten aan een (later) ingekleurd exemplaar van het werk van Van Goor; een winig betrouwbare bron dus.

Naar mijn mening mogen in de vlaggen slechts de huidige kleuren : blauw en geel voor de drie vlaggen gebruikt worden. Deze zijn immers in 1816/17 door de Hoge Raad van Adel vastgesteld. Zij werden overgenomen uit het Rijkswapen, omdat de oude kleuren -nauwelijks zestig jaar nadat de dorpswapens van Alphen, Baarle en Chaam in gebruik genomen werden- niet (meer) bekend waren.

Bij nadere beschouwing van de drie ontworpen vlaggen, die slechts in kleuren en symbolen verschillen, vraag ik mij af waarom er zeven horizontale banen werden aangebracht en waarom deze in het blauwe veld aan de broekzijde van de vlag overlopen. Zij vertonen daardoor een zeer onrustig beeld, terwijl met het getal zeven niets wordt gesymboliseerd.

Ik achtte het beter de niet door bewijzen gestaafde z.g. oude kleuren buiten beschouwing te laten en voor de drie gemeenten een gelijke driebanige vlag te ontwerpen : blauw-geel-blauw. Op de bovenste blauwe baan als symbool en pars pro toto voor Alphen een gele driehoek, voor Baarle een gele rechthoek en voor Chaam een gele kam. De drie aldus verkregen eenvoudige vlaggen duiden door de drie banen op een onderlinge historische samenhang, die nog eens nader wordt gesymboliseerd door de eensluitende ondergrond, waarop alleen de tekens verschillen. Eventueel zouden de vlaggen desgewenst drie tekens (2 en 1 op de blauwe banen) kunnen vertonen.

De vlag van Alphen kon dan op de gele middenbaan nog een rood vijfblad voeren als symbool voor Riel, dat in 1810 aan de gemeente werd toegevoegd. Het wapen van de heerlijkheid Hilvarenbeek, waaronder Riel oudtijds ressorteerde kent een rood vijfblad op een geel veld. Zie : Bijlage I.

Ik ben hiermede gekomen aan Uw nader ontwerp voor Alphen, dat U mij bij bovengenoemd schrijven toezond. Zie : Bijlage II.

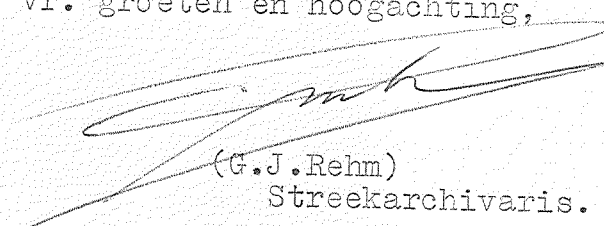
Tot mijn spijt kan ik het ook met dit ontwerp niet eens zijn. U hinkt nog steeds op twee gedachten door de z.g. oude kleuren naast de nieuwe kleuren te willen gebruiken. Bovendien gebruikt U nu een blauwe hoekdriehoek als symbool en pars pro toto voor de drie gele alpen op het gemeentewapen en een geel vijfblad, dat naar analogie van het wapen der Heerlijkheid Hilvarenbeek rood moet zijn.

Het zal wel niet meer mogelijk zijn de vlaggen voor Baarle Nassau en Chaam te laten wijzigen, daarom bepaal ik mij nu verder tot die van Alphen. Ik heb daarvoor twee ontwerpen gemaakt :

- 1e. Een vlag, bestaande uit twee horizontale banen : blauw en geel. Symboliserend de samenstelling van de gemeente uit twee kerkdorpen : Alphen en Riel. Op de blauwe baan aan de broekzijde een gele driehoek, symboliserend de gele alpen op het wapen en op de gele baan een rood vijfblad als symbool voor Riel.
- 2e. Aanhakend aan Uw ontwerp : een vlag van blauw met aan de broekzijde een gele hoekdriehoek reikend tot de helft van de lengte, waarop een rood vijfblad. Twee kleurvelden dus, als symbool voor de twee kerkdorpen, met een gele driehoek en een rood vijfblad als nadere symbolen voor Alphen en Riel.

Ik acht het eerste ontwerp het meest juiste. Het is een rustige vlag, die zich van andere blauw-gele vlaggen onderscheidt door de daarop aangebrachte symbolen.

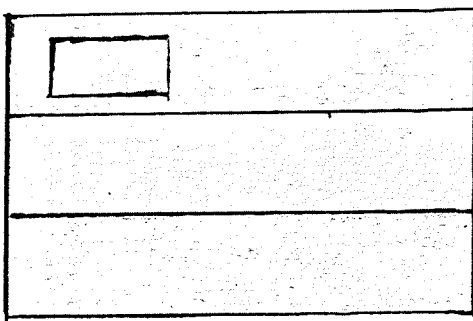
Met vr. groeten en hoogachting,

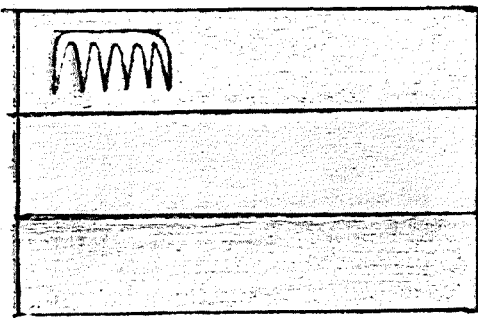
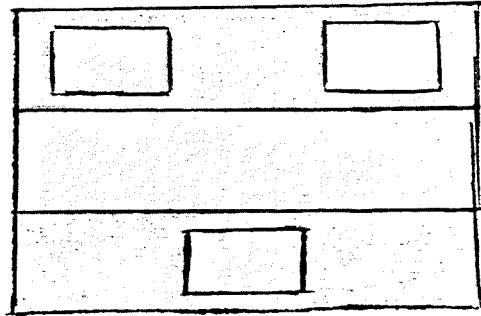
(G.J. Rehm)

Streekarchivaris.

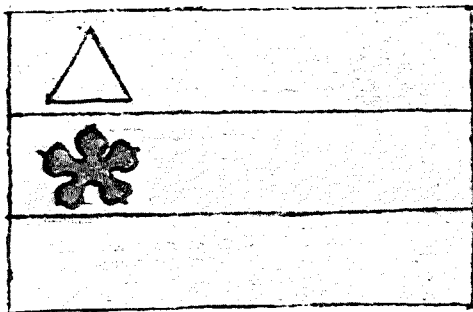
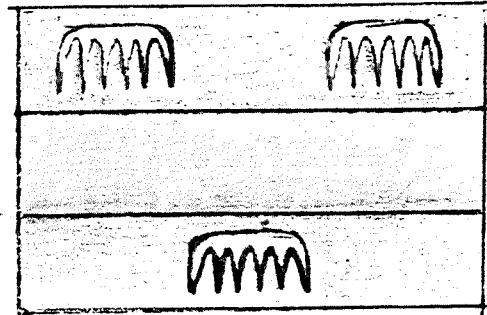
Bijlage I

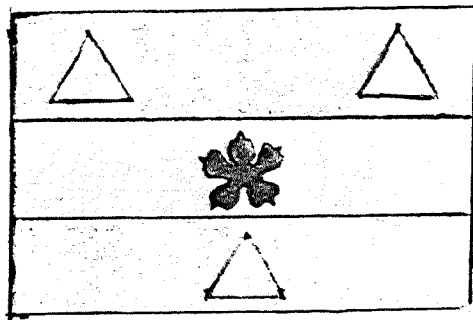
Baarle-
Nassau

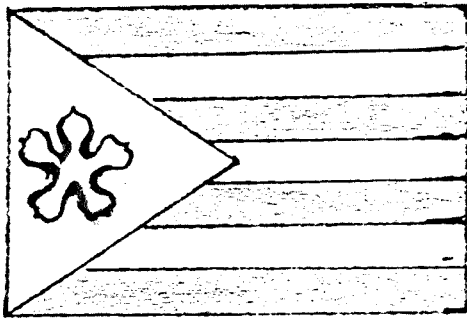
Chaam

Alphen
en
Riel

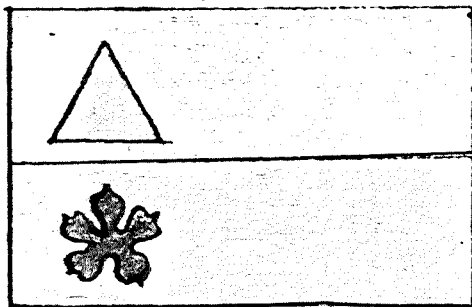
Bijlage II

Alphen en Riel

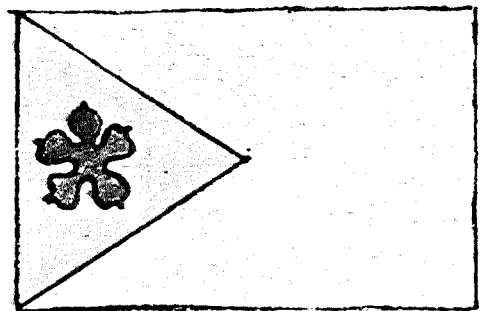
Nader ontwerp van dhr. W. van Ham
gevoegd bij zijn schrijven d.d. 10 mei 1966

Bijlage III

Alphen en Riel

Ontwerpen van de Streekarchivaris

Zeer Geachte Heer Rehm,

Naar aanleiding van uw schrijven van 13de dezer, met vele bijlagen, diene het navolgende.

Vanzelfsprekend betreur ik ten zeerste, dat de gemeenten Baarle en Chaam hun archivaris niet hebben gehoord, alvorens tot vaststelling van een vlag over te gaan. Ik begrijp, dat op een raadsbesluit als deze moeilijk terug te komen is; derhalve dienen we uit te gaan van het feit, dat de vlaggen van die gemeenten blijven zoals ze zijn.

Bij nadere informatie, ingewonnen bij uw voorganger, mijn huidige chef, bleek inderdaad dat de historische samenhang van de A.B.C.-gemeenter tezeer wordt benadrukt in het licht van de huidige samenwerking tussen deze drie. Ook deze aktuele samenwerking kan tot eenheid in de vlaggen aanleiding geven, zoals b.v. te Prinsenbeek is geschied, waar men de drie kruisjes van Breda in de gemeentevlag aantreft. Overigens gaat u blijkens Bijlage I toch ook uit van uniformiteit in de drie gemeentevlaggen, hoewel u terecht stelt, dat het niet te verwachten is, dat de gemeenten Baarle en Chaam hun raadsbesluiten zullen intrekken.

Wat betreft de oude kleuren, bij van Goor vermeld, moet ik echter uw visie bestrijden. De kleuren zijn n.l. door arcering aangegeven, zoals blijkt uit het ongekleurde exemplaar in de bibliotheek van het archief alhier. Dat uw exemplaar later is bijgekleurd, doet niets af van de waarde van de oorspronkelijk aangegeven kleuren, die reeds in 1744 door van Goor zijn aangegeven en inderdaad groen met drie witte "alpen" voorstellen. Mijns inziens- en hiermee stemt de heer van Mosselveld volledig in - moet aan die oude kleuren verre de voorkeur worden gegeven boven de in 1817 door de H.R.v.A. gegeven rijkskleuren, die slechts werden verleend, daat het toenmaleige gemeentebestuur blijkbaar niet op de hoogte was van de waardevolle bron, die van Goor voor de Brabantse heraldiek vormt. Vele andere wapens zijn juist weergegeven door deze auteurs en het dient te worden bewezen, dat hij fout was, waar het Alphen betreft.

De vlagontwerpen van Sierksma gaan ervan uit, dat bij handhaving van de nu 150 jaar oude rijkskleuren in de gemeentewapens toch in de vlag de karakteristieke kleuren ingevoegd moeten worden. Zeven banen zijn alleen genomen omdat een groot aantal gemeente-vlaggen-vooral in het oosten des lands- twee banen van groen en wit vertonen. Het is onze taak te voorkomen, dat doublures in de gemeentevlaggen ontstaan. Mijn compromis-voorstel sloot dus aan op Sierksma's visie hoewel ik er persoonlijk voorstander van ben, de oude en karakteristieke kleuren te laten prevaleren ^{boven} bij de kennelijk machinaal verleende rijkskleuren van 1817. Mijns inziens heb ik een en ander in mijn ontwerp ondervangen; het vertoont ook niet de inderdaad nogal ingewikkelde overlopende balken uit Sierksma's ontwerp.

Tenslotte uw ontwerpen. Bijlage I vertoont alle vlaggen blauw-geel-blauw. Dit is een oplossing, die al meerdere vlagontwerpers hebben gekozen, zonder rekening te houden met andere gemeenten, die reeds een zelfde vlag voeren. Bovendien vertonen de vlaggen ook reeds het gemeentesymbool in geel, zodat we ons kunnen afvragen, wat die baan dan symboleert. ^{isect.} Op blz. 2 van uw schrijven argumenteert u de drie banen, als aanduidende de historische samenhang, die u zo volkomen terecht op blz. 1 hebt afgewezen.

Bijlage III vertoont blijkbaar uw definitieve ontwerpen. Het eerste moet ik toch wel ernstig ontraden. Blauw-geel is ook de vlag van de aangrenzende gemeente Tilburg. Niet prettig, wanneer bij een officiële gelegenheid beide vlaggen naast elkaar hangen, dunkt mij. En het boven elkaar stellen van die twee symbolen is esthetisch gezien ook minder fraai.

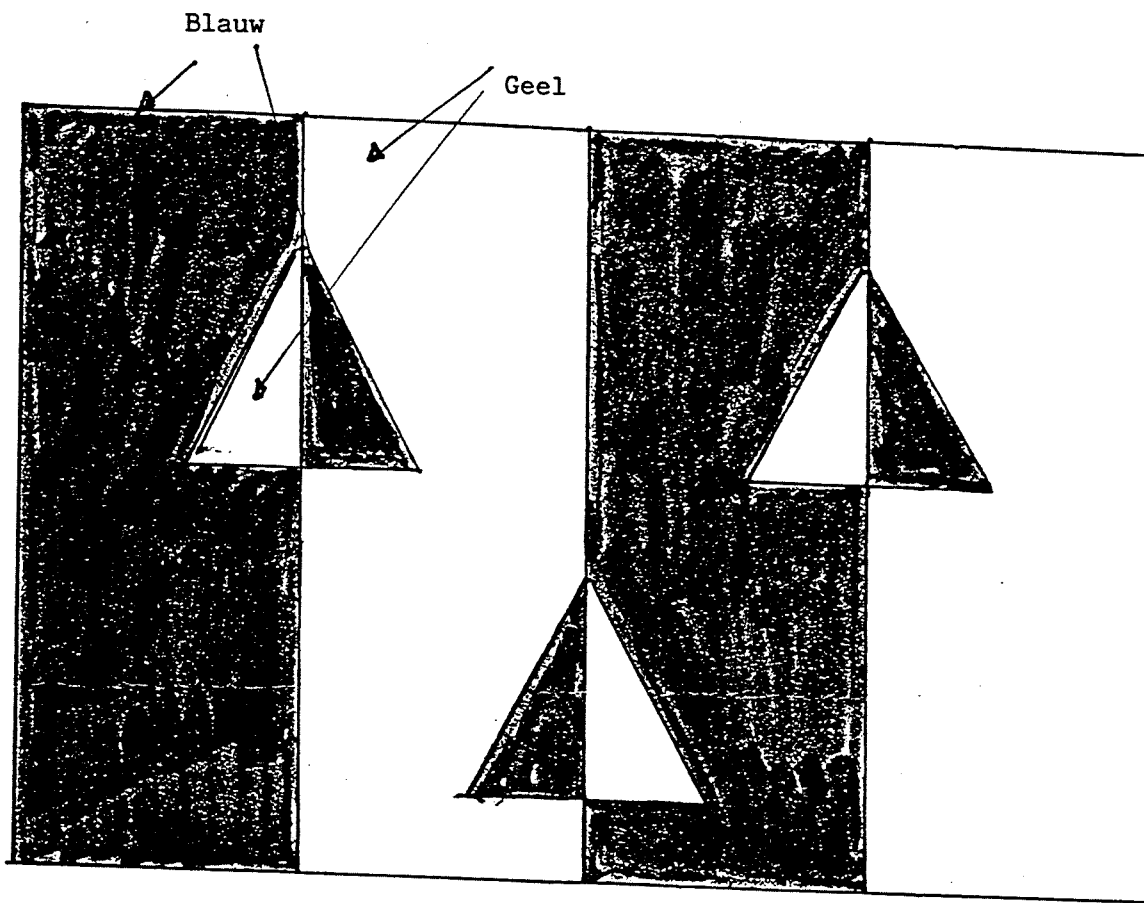
Dan blijft het tweede, met de gele driehoek aan de broekzijde nog over. Dit is inderdaad qua compositie de beste oplossing.

Resumerend moge ik u aanbevelen, dit laatste ontwerp als basis te nemen, doch in de oorspronkelijke kleuren: groen met een witte ^(alp) driehoek, waarin het rode vijfblad. Het veld hoeft niet noodzakelijk geel te zijn, daar Riel geen eigenlijk wapen heeft gevoerd; het vijfblad is aan het zegel van Hilvarenbeek ontleend. Ook Hilvarenbeek heeft nog geen wapen.

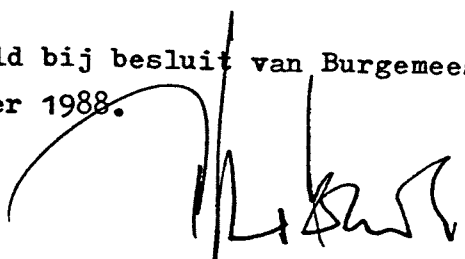
Mocht u bij uw afwijzing van de m.i. zeer waardevolle gegevens van van Goor blijven, dan raad ik u aan, laatstgemeld ontwerp te handhaven in de door u voorgestelde kleuren. In historisch opzicht zou het wegvallen van de eigen Alphense kleuren echter zeer te betreuren zijn.

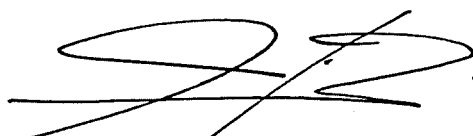
Met vriendelijke groeten en hoogachting,

VLAG DER GEMEENTE ALPHEN EN RIEL

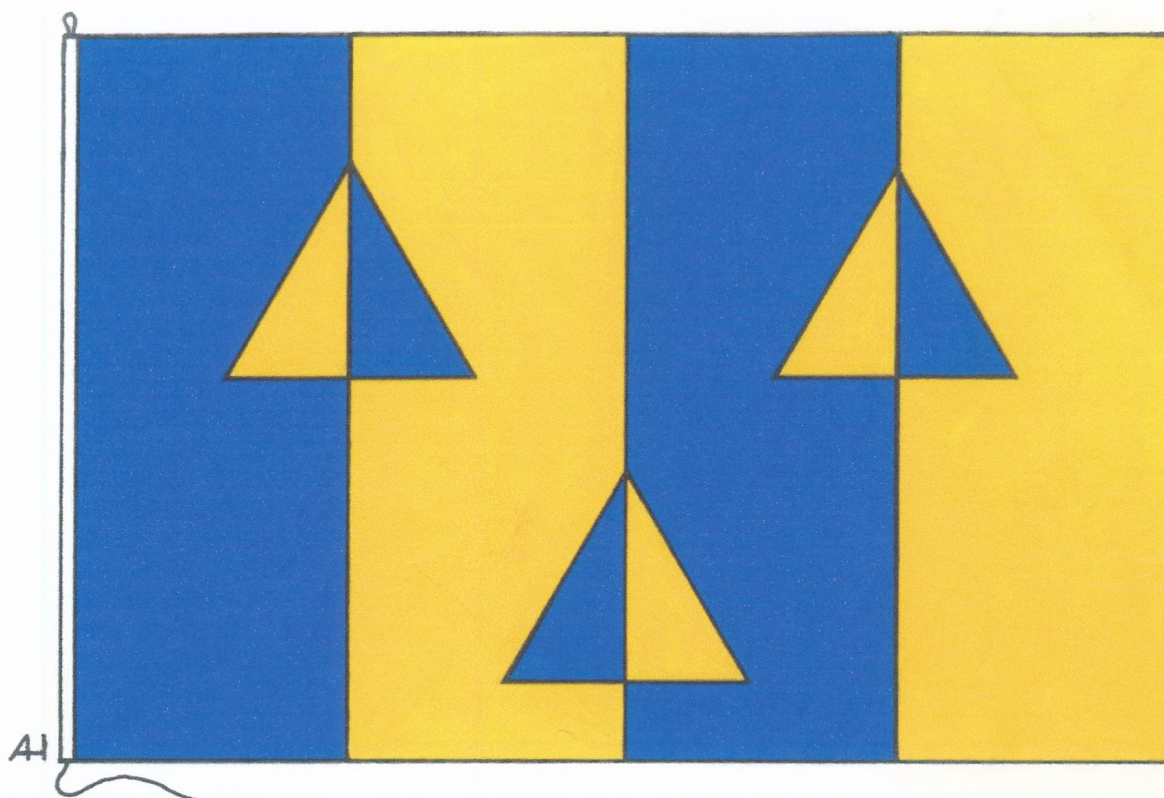

Vastgesteld bij besluit van Burgemeester en Wethouders van
15 november 1988.

, burgemeester.
H.W.H. Krijgsman

, secretaris.
A.J.M. Wouters

In de vlag is het wapen van de gemeente verwerkt en de twee kleuren die ook in het wapen terugkomen, symboliseren de twee kerkdorpen.

Omschrijving: (vier banen van gelijke lengte, blauw, geel, blauw en geel, waarop drie gelijkzijdige driehoeken, geplaatst twee en een op het midden, van het een in het ander).

Besluit B. en W.: 15 november 1988 (informeel).

Advies H.R.v.A.: -

Opgeheven 1 januari 1997